

Verlag van de handelingen van de Permanente Commissie over maart 2019-maart 2023

Waardengemeenschap

Ester, hoofdpersoon in de Poeriemgeschiedenis, streed voor de belangen van haar volk. In de megilla lezen we: "Want Ester volgde hetgeen Mordechai haar had gezegd op, net zoals het geval was toen ze bij hem werd opgevoed" (Ester 2:19). Ze voerde die strijd op basis van hoe ze het dus thuis voor zich had gezien. Ze voerde uit hetgeen haar was geleerd. Ester kwam uit een waardengemeenschap. Iets wat het NIK ook is: een waardengemeenschap.

We leren van jongs af aan de waarden die we als gemeenschap koesteren en waar we als het nodig is voor staan. Dat zijn Joodse waarden, het beleven van de Joodse voorschriften en gebruiken, zoals het vieren van Poeriem. We leren te staan voor Joodse waarden, of dit nu is door uitvoering te geven aan de religie direct, of het je naar Joodse waarden gedragen in de maatschappij en in de 1 op 1 omgang met mensen.

Samenstelling

In maart 2023 is de periode van vier jaar om sinds de Permanente Commissie is gekozen. In maart 2019 trad een nieuwe Permanente Commissie aan om het bestuur te vormen voor de reglementaire periode van vier jaar. Het NIK bevond zich in een bestuurlijk stormachtige periode die was ontstaan door het besluit van de Centrale Commissie in mei 2018 om het Ressort Utrecht (IPOR) op te heffen en te splitsen in twee ressorten: Mediene en Nederland Midden.

De in maart 2019 aangetreden nieuwe Permanente Commissie bestond uit Joop Elzas, David Brilleslijper, Ruben Troostwijk, Daniel Ritsma, Spencer van Ravenswade, Elisabeth Baumgarten en Roy Cohen; vijf leden uit het ressort Amsterdam, een lid uit NL Midden en een lid uit Den Haag.

Joop Elzas werd voorzitter, Elisabeth Baumgarten ondervoorzitter en Daniel Ritsma werd penningmeester. Met Elisabeth Baumgarten kreeg het NIK-bestuur voor het eerst een vrouwelijke ondervoorzitter.

Deze PC-periode heeft veel bestuurswisselingen gekend. Nadat Roy Cohen, Ruben Troostwijk en David Brilleslijper waren opgestapt in 2020 en er afgevaardigden van ressort Mediene toetraden tot de Centrale Commissie (augustus 2020), werd Max Loewenstein PC-lid. In mei 2021 werden Jigal Markuszower uit Amsterdam en Chris den Hoedt uit Rotterdam in de PC gekozen. Dit nadat Joop Elzas, Daniel Ritsma, Spencer van Ravenswade en Elisabeth Baumgarten hadden besloten om hun PC-lidmaatschap op te zeggen, waardoor alleen Max Loewenstein nog lid van de Permanente Commissie was. De voorzitterspositie werd overgenomen door Jigal Markuszower. In juni 2021 trok Chris den Hoedt zich terug waarna Paul Joseph (NL Midden) werd gekozen in zijn plaats, zodat de Permanente Commissie vanaf dat moment bestond uit Jigal Markuszower, voorzitter, Max Loewenstein, vicevoorzitter en Paul Joseph.

In december 2021 werd de Permanente Commissie door de Centrale Commissie op de minimale reglementaire sterkte gebracht door aan dit drietal Eldan Santcroos (NL Midden) en Arjéh Baumgarten (Den Haag) toe te voegen.

Visie

In januari 2020 kwam de Permanente Commissie tot de formulering van de volgende visie:

NIK is een centrale, landelijke organisatie die het Joodse leven en de Joodse religieuze infrastructuur in Nederland faciliteert en bevordert.

Deze nieuwe visie houdt het volgende in:

- NIK **betreft** Joden bij hun Jodendom
- NIK **faciliteert** Joden in het kunnen **beleven** van hun Jodendom
- NIK **verzorgt** de Joodse **presentie**

maar laat de kehillot verder geheel vrij in de wijze waarop ze het dagelijkse Joodse leven in hun kehillot inrichten met als motto decentraal als het kan, centraal als het moet.

Twee dossiers

De in 2019 aangetreden Permanente Commissie zag zich geplaagd door twee aan te vatten dossiers: de problematiek die was ontstaan door het besluit om het IPOR te splitsen, en de wens tot herstructurering. Het splitsingsbesluit had ertoe geleid dat de in het ressort Mediene ondergebrachte Joodse Gemeenten zich tegen het splitsingsbesluit keerden met als gevolg dat zij een rechtszaak hebben aangespannen tegen het NIK en hun weigering om door het houden van CC-verkiezingen als afgevaardigden van het ressort Mediene deel te nemen in de Centrale Commissie (en vanuit de CC ook in de Permanente Commissie).

Onder voorzitterschap van Joop Elzas heeft de Permanente Commissie zich tot eerste doel gesteld om ressort Mediene dat niet aan de nieuwe Centrale Commissie meedeed weer aan tafel te krijgen. Daarin is de PC door intensieve gesprekken geslaagd. Daartoe zijn door Joop Elzas en David Brilleslijper diverse besprekingen gevoerd met vertegenwoordigers van de kehillot in ressort Mediene en ook de voorzitters van de ressorten Rotterdam en Den Haag hebben hierbij een bemiddelende rol gespeeld. Op 30 augustus 2020 namen de afgevaardigden van Mediene hun zetel in en trad Max Loewenstein toe tot de Permanente Commissie.

De vereffening van het IPOR werd ook door de Permanente Commissie in de eerste anderhalf jaar ter hand genomen en afgerond met een besluit in de CC-vergadering van augustus 2020. Daarmee was ook de rechtszaak van de baan.

Voor het NIK heeft de vereffening geleid tot de overname van 3 uur/week van rabbijn Shimon Evers tot aan zijn pensioen per april 2023. Daarnaast was er een dienstverband met rabbijn Shmuel Spiero dat deels werd gedekt door vier kehillot en deels moest worden opgebracht door het geheel aan kehillot in IPOR (na mei 2018: Mediene en NL Midden). De beide ressorten hebben door middel van een enquête onderzocht of er (nog) belangstelling was voor het afnemen van deze uren; de beide ressorten gaven aan voor zichzelf geen behoefte meer te hebben aan uren voor ressortale werkzaamheden en de kehillot wilden ook niet meer uren afnemen. Hieruit bleek dat er geen emplot was voor deze uren waarop opzegging volgde van de arbeidsovereenkomst die het NIK ten behoeve van IPOR (NL Midden en Mediene) en hun kehillot had. Rabbijn Spiero heeft zich niet neergelegd bij zijn ontslag en zich vervolgens tot de Commissie van Arbitrage gewend die in januari 2022 ten finale uitspraak heeft gedaan met ontslag per 1 februari 2022.

Herstructurering

Het tweede dossier dat zich aandiende was herstructurering; een reeds lang bestaande wens en een onderwerp dat eveneens reeds lang wordt getracht in gang te zetten. Zolang de problematiek rondom vereffening IPOR en de deelname van Mediene aan de CC niet was opgelost, was het lastig om concreet met herstructurering aan de slag te gaan. Toch is er in eerste instantie vanuit de Centrale Commissie met twee leden van de Permanente Commissie een plan ontwikkeld onder leiding van Chris den Hoedt, dat door de Centrale Commissie in eerste instantie werd goedgekeurd maar daarna al snel in de uitvoering strandde. Hierop werd op initiatief van de inmiddels tot de PC toegetreden Paul Joseph een nieuwe aanpak voorgesteld, nl. die van reglementaire herstructurering en verkenning van de mogelijkheden van uitbreiding van de facilitaire dienstverlening door het NIK.

Dit leidde in juni 2022 tot het verkleinen van de Centrale Commissie van 23 tot 9 leden en het terugbrengen van het aantal PC-leden van 5-7 tot 3-5. Tezeldertijd werd het monistisch systeem verlaten (geen dubbelfunctie meer in CC en PC).

Daarnaast werd, onder leiding van David Simon als onafhankelijk voorzitter, een werkgroep geformeerd waarin voorstellen voor een aantal bestuurlijke wijzigingen werden geformuleerd die op een aantal aspecten beogen om de invloed van het centrale NIK te verminderen, waaronder met name het ontbinden/samenvoegen van Joodse Gemeenten en handelingen waarvoor gemeenten eerst toestemming voor moeten vragen aan het NIK. Ook is van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal niet meer relevante verplichtingen die in de reglementen waren opgenomen te schrappen. Alles met het doel het NIK bestuurlijk een meer wendbare organisatie te maken waarbij de reglementaire zaken geen ballast zijn maar een hulpmiddel om het kerkgenootschap te besturen.

In de bestuursperiode 2019-2023 heeft de Permanente Commissie zich voorts met onder meer deze zaken beziggehouden:

Curatoren Seminarium, opzegging per 31 maart 2020; benoeming nieuwe curatoren.

Corona, maatregelen, ondersteuning, advisering, overleg, budget voor kehillot, en alcoholische hand-gel van NIK voor sjoels, moskeeën en daklozen.

Onderwijs

- In de PC-periode is een nieuwe website voor Jeled opgeleverd.
- Het Jeled-lesprogramma kreeg een professionele pedagogische grondslag in een project dat is uitgevoerd in samenwerking met het Joodse vormingsonderwijs van het gewest Vlaanderen
- De succesvolle Sjabbatsidoer van Henny van het Hoofd kreeg een nieuwe, verbeterde en uitgebreide derde druk.

- In 2020 verscheen *Tefillot*, het gebedenboek voor sjabbat en door de week, als opvolger van de meer dan 80 jaar oude *Aresjet Sefatajiem* sidoer. Het NIK verzorgde met behulp van een donatie dat alle sjoels een grootformaat editie kregen die ook beschikbaar kwam voor slechtienden. Voor Soekot 2020 verscheen een boekje met de teksten van de Hosjanot, de teksten die in een rondgang op Soekot en op Hosjanna Rabba met de loelav worden gemaakt. Het is voor het eerst sinds ruim honderd jaar dat een dergelijk boekje verschijnt.
- 32 docenten die in heel Nederland lesgeven, maken gebruik van het door de Afdeling Onderwijs ontwikkelde lesmateriaal. Daarnaast zijn er 10 docenten in Vlaanderen die allemaal gebruikmaken van het onderwijsmateriaal van Jeled (er is ook Vlaams Joods vormingsonderwijs op middelbare scholen, daar heeft Jeled geen lesmateriaal voor).
- Er is incidenteel advies aan docenten in kehillot waarbij het vaak gaat om uitzonderingen; kinderen die een buitenbeentje zijn; bar- of bat mitswa-invulling, maar vooral welk lesmateriaal in welke situatie het meest geschikt zou zijn. Het gaat in 2022 om 20 van de 32 docenten.
- Er zijn ook ouders die lesgeven aan hun kinderen die zijn door de Joodse Gemeente naar Henny van het Hoofd doorverwezen.
- Dit jaar (juni 2023) neemt Henny van het Hoofd afscheid in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Begraafplaatsen

- Erfgoed Telt: realisatie van een bedrag van het ministerie van OCW voor Joodse begraafplaatsen waardoor iedere Joodse begraafplaats € 10.000 kreeg. Voor de werkzaamheden op 35 Erfgoed Telt NIK begraafplaatsen (van de in totaal 150 die het NIK in eigendom heeft) zijn Ady Lobatto en Coen Abram aangesteld.
- De consul-beheerder Joodse begraafplaatsen Eduard Huisman heeft in 2022 115 Joodse begraafplaatsen bezocht (NIK) en op vijf plaatsen in het land presentaties gegeven over Joods funerair erfgoed. Dit jaar (oktober 2023) neemt Eduard Huisman afscheid in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Geestelijke verzorging

In verband met pensionering van Michael Bloemendal, hoofd Joodse geestelijke verzorging bij Justitie, heeft het NIK met de twee andere Joodse zendende instanties (PIK en NVPJ) een werving gehouden waaruit Rachel Levy is voorgedragen als kandidaat. Zij treedt per 1 mei in dienst bij Justitie.

Personeel, organisatie

- Met behulp van ingehuurd externe hulp is het NIK overgegaan naar nieuwe automatisering: werken in de cloud, toepassing van MS Office365.

- En er heeft een grote opruiming plaatsgevonden waarbij veel is weggegooid en veel van wat is behouden naar het Stadsarchief Amsterdam of andere openbare collecties (Rosenthaliana, Universiteitsbibliotheek Amsterdam) is gegaan.
- Verder is een aantal processen bij zowel OKE als NIK verbeterd en is een nieuw boekhoudpakket en nieuwe salarisadministratie geïnstalleerd.
- Met ingang van 2022 is Ruben Vis, binnen de werkweek die hij voor het NIK werkt, voor twee dagen per week, door het CJO benoemd als bestuurssecretaris. Daarnaast kreeg hij een kleine aanstelling (2 uur/week) als bestuursadviseur van Curatoren van het Seminarium.
- Na zes jaar heeft Ricky Sondervan-Elburg ons in oktober 2022 verlaten als secretaresse. Haar taak bij NIK is gedeeltelijk opgevuld door Ady Lobatto, die een wat andere taak heeft dan haar voorganger.
- Vanaf 1 december 2022 springt onze administrateur Fre Dusseljee bij, bij de NIHS Amsterdam voor financieel-administratieve taken.

Sjechieta

- In de PC-bestuursperiode 2019-2023 is een evaluatie geweest van het convenant en addendum slachten volgens religieuze riten. Dit is uitgevoerd in opdracht van de vier convenantpartijen (ministerie, NIK, CMO en VSV).
- Ter voorkoming dat vlees van dieren die onbedweld zijn geslacht in de reguliere afzetmarkt zou komen, is er een onderzoek geweest. De minister heeft daaruit geconcludeerd dat er geen stelsel hoeft te worden ingericht om dit te waarborgen. De kans dat dergelijk vlees in het reguliere circuit terecht komt, is verwaarloosbaar.
- In oktober 2019 voerde Ruben Vis het woord bij een door de Tweede Kamer georganiseerd rondetafelgesprek over slachten volgens religieuze riten. Een joodse jongere had met input van het NIK een opiniestuk geschreven dat de dag voor het rondetafelgesprek in de Volkskrant werd gepubliceerd.
- De PC heeft met lijsttrekkers en kandidaten van vrijwel alle partijen gesproken in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen in 2020. Daaraan nam ook steeds een tweetal joodse jongeren deel.
- In het najaar 2022 heeft Ruben Vis op uitnodiging van de Europese Commissie een presentatie gegeven bij een EU-conferentie over religieuze rechten en in het bijzonder het recht op slachten volgens religieuze riten (sjechieta en halal). Hij maakt ook deel uit van de task force religieuze rechten van het European Jewish Congress.

Briet Mila

In de PC-periode 2019-2022 is veel aandacht besteed aan de organisatie van de Briet Mila. Daarbij zijn naast de rol van de PC en het NIK-kantoor, de mohel (mohaliem), ook gespecialiseerde verpleegkundigen betrokken. De interactie met de twee mohaliem is soms gecompliceerd. Eén Mohel heeft besloten te stoppen. In januari 2021 is na een intensief traject met onder meer het NCRZ de verordening die van 2015 dateerde geëvalueerd en in aangepaste vorm door de Centrale Commissie vastgesteld.

Jeugd en jongeren

- Het jeugdwerk van het NIK, onder de vlag van Tikwatenoe, weer geleid door Dana Ben Chaim uit Assen en sinds het laatste wintermachanee door David Kaspi (Amsterdam). Door de Coronaproblematiek kon verschillende keren het wintermachanee niet doorgaan. Er is een weekend geweest in Eindhoven in de sjoel, stafweekends, een familiedag in Aalsmeer en dus het wintermachanee afgelopen december. Deelname is ongeveer 50-50 procent Amsterdam-niet-Amsterdam.
- Na intensieve besprekingen met de stichting Bnai Brith Hillel die het pand beheerde, is het beheer van het studentenhuis in Delft nu rechtstreeks onder het NIK komen te vallen, waardoor er meer grip is ontstaan op de exploitatie ervan.

Nieuw formaat en inhoud Loeach

Na intensieve beraadslagingen en deskundig extern advies is het formaat en inhoud van de Loeach in 2022 drastisch gewijzigd. Uit het feit dat de hele oplage in korte tijd was verkocht (naast de exemplaren die bestemd zijn voor de leden van de kehillot) blijkt dat de Loeach nieuwe stijl op grote belangstelling kan rekenen. Niettemin zijn er ook bezwaren geuit tegen het nieuwe grotere en gekantelde formaat. Voor de Loeach 2023 (5784) zal het formaat opnieuw onder de loep worden genomen.

Financiële huishouding

Mede op grond van de goede resultaten van het OKE heeft de Permanente Commissie aan de Centrale Commissie voorgesteld om jaarlijks een budget beschikbaar te stellen aan de Joodse Gemeenten. In 2021 is hiermee begonnen ter ondersteuning van Gemeenten in verband met de Coronasituatie. In 2022 was dit € 80.000 zonder oormerk, en ook voor 2023 en volgende jaren moet het bij zorgvuldig financieel beleid mogelijk zijn om jaarlijks de kehillot een bijdrage van vergelijkbare omvang toe te kennen.

Communicatie en contact

- Naast een nieuw vormgegeven Loeach is er ook een nieuwe NIK-website. Ook de digitale Kasjroetlijst wordt vernieuwd en gebaseerd op een nieuwgebouwde database.
- De communicatie met de besturen van de kehillot is geïntensiveerd door bijvoorbeeld geregelde e-mails, het NIK-bulletin en door berichten per whatsapp en door bilaterale besprekingen van de secretaris en de administrateur met de kehilla-besturen. In november 2022 is er voor het eerst sinds tientallen jaren weer een kehillot-bestuurdersdag gehouden. Verder verleent het NIK assistentie aan kehillot op allerlei terrein vooral in de adviserende sfeer, onder meer over bankrelaties, ANBI, KvK-inschrijving, Maror en andere fondsen.
- In 2019 werd op initiatief van (toenmalig) PC-lid Ruben Troostwijk een brochure met eens-in-je-leven vragen gemaakt die werd bijgesloten bij de Loeach. Daarin staan de antwoorden over wat te doen bij de geboorte van een jongetje, choepa, scheiding of overlijden.

- Aan de zichtbaarheid van het NIK werd gewerkt ook door in 2022 een hologrambrilletje met het NIK-logo te verspreiden om er doorheen naar de brandende Chanoekakaarsen te kijken.

(Nog) niet goed

Onder deze kop kunnen we een aantal onderwerpen noemen. Dingen die nog niet goed zijn, nog niet goed lopen of die niet tot het beoogde resultaat hebben geleid.

- Grond in Israel, inmiddels gaat het om twee stukken grond waarvan het NIK erfgenaam is maar waarvoor geldt dat het nog niet is gelukt deze te gelde te maken. De Israelische bureaucratie en de opstelling van de verschillende Israelische overheidsinstanties werken belemmerend.
- Grensoverschrijdend gedrag – in eerste instantie is de opzet van een systeem om grensoverschrijdend gedrag te kunnen melden en te adresseren in eigen NIK-kring gepoogd op te zetten. Dit is niet gelukt maar er is ook van afgestapt omdat het a) geen specifieke taak voor het NIK is, b) het NIK niet over de expertise beschikt en c) het door de verwevenheid van Joodse organisaties in Nederland het beter is dit in breder verband te organiseren. Dit heeft ertoe geleid dat de opzet ervan is neergelegd bij JMW dat nog steeds met het realiseren van een systeem bezig is.